Міністерство освіти і науки України
Національна академія наук України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України
Державна наукова установа «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України»

Навчально-науковий інститут права та політології
УДУ імені Михайла Драгоманова

ДЕВ'ЯТНАДЦЯТІ ЮРИДИЧНІ ЧИТАННЯ

«Наука і освіта в Україні: актуальні проблеми розвитку»

МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

...

29-30 **квітня** 2025

Київ
Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова
2025

УДК 340:[001+37](477)(082)
Д 26

Рекомендовано до друку Вченою радою
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 9 від 25 квітня 2025 року)

Редакційна колегія:

В. П. Андрущенко, доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік НАПН України, ректор УДУ імені Михайла Драгоманова (*співголова Редакційної колегії*);

О. В. Скрипнюк, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, директор Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України (*співголова Редакційної колегії*);

В. Г. Пилипчук, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, академік АН ВШ України,, директор Державно-наукової установи «Інститут інформації, безпеки і права НАПрН України» (*співголова Редакційної колегії*);

Р. Г. Драпушко, кандидат філософських наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи (адміністративно-господарська діяльність) УДУ імені Михайла Драгоманова;

Б. І. Андрусишин, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри теорії та історії держави і права Навчально-наукового інституту права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова;

Н. М. Оніщенко, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, заступник директора з наукової роботи Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України;

Н. М. Пархоменко, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, член-кореспондент НАПрН України, завідувач відділу теорії держави і права Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України;

П. В. Горінов, кандидат юридичних наук, доцент, директор Навчально-наукового інституту права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова;

М.А. Остапенко, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук Навчально-наукового інституту права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова;

Н. О. Деркачова, старший викладач кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін, заступник директора по роботі зі студентами Навчально-наукового інституту права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова;

А. А. Карнаух, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук, заступник директора з наукової роботи та міжнародного співробітництва Навчально-наукового інституту права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова;

О. В. Макарова, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права, заступник директора з навчально-методичної роботи Навчально-наукового інституту права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова.

Д 26 **ДЕВ'ЯТНАДЦЯТІ ЮРИДИЧНІ ЧИТАННЯ. НАУКА І ОСВІТА В УКРАЇНІ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ :** матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Дев'ятнадцяті юридичні читання. Наука і освіта в Україні: актуальні проблеми розвитку» (Київ, 29-30 квітня 2025 року). – Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова. – 329 с.

У збірнику представлені тези доповідей, що були подані на Міжнародну науково-практичну конференцію «Дев'ятнадцяті юридичні читання. Наука і освіта в Україні: актуальні проблеми розвитку», що відбулась в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова 29-30 квітня 2025 року. Розрахований на наукових та науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти і наукових установ, здобувачів вищої освіти, практичних працівників і широкий читацький загал. Організаційний комітет Міжнародної науково-практичної конференції Дев'ятнадцяті юридичні читання «Наука і освіта в Україні: актуальні проблеми розвитку» не завжди поділяє думку учасників конференції. Основний матеріал доповідей подано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи закладів вищої освіти і наукових установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

УДК 340:[001+37](477)(082)

Електронна адреса: www.udu.edu.ua

© Колектив авторів, 2025
© Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2025

УДК 343.195

Горінов Павло,
кандидат юридичних наук, доцент,
директор Навчально-наукового інституту права та політології,
професор кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова,
м. Київ, Україна;

Pavlo Gorinov,
PhD in Law, Associate Professor,
Director of the Educational and Scientific Institute of Law and Political Science,
Professor at the Department of Jurisprudence and Sectoral Legal Disciplines,
Mykhailo Dragomanov Ukrainian State University,
Kyiv, Ukraine,
p.v.gorinov@udu.edu.ua,
ORCID 0000-0002-8294-2784;

Якимець Сергій,
аспірант кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін,
Український державного університету імені Михайла Драгоманова,
м. Київ, Україна;

Serhii Yakymets,
postgraduate Student at the Department of Jurisprudence
and Sectoral Legal Disciplines,
Mykhailo Dragomanov Ukrainian State University,
Kyiv, Ukraine,
s.s.yakymets@udu.edu.ua,
ORCID 0009-0009-6039-7218

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ПРИСЯЖНОГО В УКРАЇНІ

FORMATION OF CIVIC CULTURE OF JURY IN UKRAINE

Починаючи з 24 лютого 2022 року Україна героїчно протистоїть військовому вторгненню російської федерації. Попри те, що основні сили спрямовані на захист територіальної цілісності України, в країні відбуваються реформа державної влади, в тому числі і судової влади, активно здійснюється цифровізація державного управління, економіки, системи безпеки, формування національної ідентичності українців тощо. Усі ці процеси проходять в контексті євроінтеграції України до ЄС, адже в 2022 році Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС. Відзначимо, що серед базових євроінтеграційних реформ є і розвиток суду присяжних як частина судової реформи і цифровізація держави і реформа сектору безпеки і оборони країни тощо.

Сьогодні, інститут присяжних відіграє важливу роль в нашій країні, тому,

що є свідчення демократичного, правового, вектору розвитку України, а надалі, розвиток суду присяжних, забезпечить практичну реалізацію права народу «у здійсненні правосуддя через присяжних», про що сказано в ст. 124 Конституції України [1] та деталізовано в інших нормативно-правових актах чинного законодавства.

Становлення суду присяжних показує європейському співтовариству тенденції до незалежності судової системи в Україні, що є умовою євроінтеграційного процесу. В українському професійному середовищі аргументовано вважають, що «інститут суду присяжних відіграє вирішальну роль у забезпеченні реалізації принципу народовладдя, ефективного захисту прав і свобод людини та громадянина, а також забезпечення об'єктивності та незалежності судового розгляду. Цей інститут може значно підвищити рівень довіри громадян до правової системи та сприяти утвердженню справедливого судочинства в Україні [2, с. 477].

Відзначимо, що розвиток суду присяжних сприяє підвищенню правової та громадянської освіти, що в свою чергу дасть можливість якісно підвищити рівень правової і громадянської культури українського суспільства. Так, наприклад, майбутня участь громадян України в роботі суду присяжних дасть можливість багатьом українцям практично ознайомитись із судовою системою, підвищити свої знання про право, механізми правового регулювання, структуру державної влади тощо. Ми вважаємо, що пропозиції науковців, щодо посилення «правової освіта в умовах дії воєнного стану в Україні» [3] дадуть можливість посилити правову та громадянську культуру українців, підтримувати правопорядок і законність в суспільстві на належному рівні, підвищувати рівень довіри до правоохоронної системи та судових органів.

Подібні освітні проєкти є елементом просвітницької робота серед населення, що важливо і для майбутнього повоєнного відновлення України. Відповідно, підтримуємо позицію науковців щодо впровадження «до програми шкільної освіти навчальну дисципліну «Основи правової культури та інформаційної безпеки», яка дасть можливість підвищення рівень правової культури сучасної молоді» [4, с. 22].

Паралельно, відзначимо і високий рівень цифровізації судової системи через впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄС ІТС), що надалі змінить підходи до судової діяльності, шляхом їх доступності, прозорості, зручності для всіх учасників процесу. Вважаємо, що викладені пропозиції авторів, щодо політики інформаційної безпеки в умовах цифрової трансформації України [5] заслуговують на увагу і запровадження, в тому числі й щодо цифровізації судової системи України.

Погоджуємось із Волоско І. Р., що «суд присяжних зіграв значну роль у формуванні сучасних систем кримінальної юстиції, він допоміг захистити незалежність судової влади та надати значущості самій події судового розгляду. У такий спосіб він, безсумнівно, сприяв зміцненню процесуальних гарантій насамперед для обвинуваченого, сприявши формуванню моделі змагального

судового процесу. У той же час він посилив засади усності провадження, безпосередності і рівноправності сторін у здійсненні судового розгляду. Участь присяжних у відправленні правосуддя справила потужний вплив на форми судового розгляду, дослідження під час нього фактів і обставин за допомогою належних і допустимих доказів і забезпечення прав на захист [6].

Впровадження континентальної моделі суду присяжних в Україні було зумовлене необхідністю гармонізації національного законодавства з правовими нормами Європейського Союзу. Цей підхід відповідає загальній стратегії інтеграції України до європейського правового простору та забезпечення сумісності правових систем. Проте, варто зазначити, що така модель не повною мірою враховує специфіку української судової системи та суспільні потреби, що може обмежувати її ефективність у вирішенні певних проблем правосуддя [2, с. 478]. Так, наприклад, експерти в галузі правосуддя виділяють окремі питання, які потребуватимуть вдосконалення на наступному етапі правового регулювання діяльності суду присяжних, а саме:

– «емоційність присяжних (неможливість повністю абстрагуватись, вплив красномовства адвоката чи прокурора на загальний емоційний фон присяжного);

– значні фінансові витрати на запровадження та функціонування суду присяжних (йдеться про оплату праці присяжних, компенсаційні виплати за проїзд та житло, витрати на реконструкцію судів, аби вони стали придатними для роботи присяжних);

– складнощі з організацією судового розгляду (йдеться про необхідність переосмислення організації судового розгляду, зокрема, кримінальних проваджень, аби розгляд справи не тривав декілька років, а здійснювався максимально швидко)» [5].

В попередньому дослідженні ми звертали увагу на питання підбору присяжних, критеріїв відбору, проблемах кадрового резерву присяжних, питання емоційної і психологічної стабільності претендентів на присяжних тощо. Відповідно, ми погоджуємось із Смалюк Р., що « визначальним для нормального функціонування суду присяжних є формування «культури присяжного», а для цього має бути проведена активна і довготривала право-просвітницька робота. Людина має розуміти, що суд залучає її до розгляду справи як до почесного обов’язку [5]. В контексті зазначеного, слід розробити відповідні освітні проекти, які сприятимуть підвищення рівня правової і громадянської культури, усвідомлення ролі присяжного в системі судового захисту для формування відповідної громадянської культури присяжного.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення: 17.04.2025).
2. Якимець С. С., Горінов П. В. Реформування суду присяжних в Україні: теоретичні підходи та практичні виклики на основі досвіду. США. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 7. С. 476-480.

3. Горінов П. В. Правова освіта в умовах дії воєнного стану в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2023. № 1. С. 3-8 URL : https://www.uni-goettingen.de/de/document/download/ (дата звернення: 17.04.2025).
4. Драпушко Р. Г., Горінов П. В. Сучасні виклики і загрози правової культури молоді. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021. № 4. С. 18–22. URL : https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2022/03/5.pdf (дата звернення: 17.04.2025).
5. Сілаєв В., Горінов П. Політика інформаційної безпеки в умовах цифрової трансформації України: виклики та шляхи вдосконалення. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління.* Випуск 3 (75), 2024. С. 81-87.
6. Волоско І. Р. Суд присяжних в Україні: особливості формування та діяльності. Автореферат дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2017. 16 с.
7. Смалюк Роман Виклики на шляху до запровадження в Україні класичної моделі суду присяжних. URL : https://pravo.org.ua/blogs/vyklyky-na-shlyahu-do-zaprovadzhennya-v-ukrayini-klasychnoyi-modeli-sudu-prysyazhnyh/ (дата звернення: 17.04.2025).

УДК 342.9

Гришина Наталя,
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувачка кафедри державно-правових дисциплін
юридичного факультету Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна,
м. Харків, Україна;

Natalia Grishina,
Candidate of Legal Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of State and Legal Disciplines, Faculty of Law,
V. N. Karazin Kharkiv National University,
Kharkiv, Ukraine,
ORCID 0000-0001-6828-5338

ПРИНЦИПИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

PRINCIPLES OF EUROPEAN ADMINISTRATIVE LAW: CURRENT CHALLENGES FOR UKRAINE

Адміністративне право є важливою складовою публічного права України, яке потребує ґрунтовного реформування. Сучасні виклики, що стоять перед цією галуззю, вимагають серйозного підходу до її. Від ефективності адміністративного права безпосередньо залежить якість процесу державотворення, перспективи соціально-економічного розвитку, а також